

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ivany Zlatohlávkové a soudců JUDr. Pavla Krbka a JUDr. Blanky Moudré ve věci žalobce **T** **B** bytem zastoupeného Mgr. Martinem Hromkem, advokátem se sídlem v Brně, Emanova 1244/112, proti žalované **Komerční bance, a.s.** se sídlem v Praze 1, Na Příkopě 33/969, identifikační číslo 45317054, zastoupené JUDr. Romanem Majerem, advokátem se sídlem v Praze 4, Vyskočilova 1326/5, o zrušení rozhodčího nálezů, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. prosince 2013, č. j. 55 Co 367/2013-138, takto:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. prosince 2013, č. j. 55 Co 367/2013-138, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 8. března 2013, č. j. 27 C 72/2012-103, **se zrušují** a věc **se vrací** soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í:

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 11. prosince 2013, č. j. 55 Co 367/2013-138, potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 8. března 2013, č. j. 27 C 72/2012-103, jímž byla zamítnuta žaloba na zrušení rozhodčího nálezů rozhodce JUDr. Jany Kurkové ze dne 9. 6. 20085, sp. zn. kterou žalobce odůvodnil jednak tím, že rozhodčí nález byl vydán na základě neplatné rozhodčí doložky („neobsahuje přímé určení rozhodce anebo konkrétní způsob jeho určení“), a dále tím, že rozhodčí nález je stížen vadou uvedenou v § 31 písm. a/ ZRR („rozhodčí doložky jsou ve spotřebitelských smlouvách ustanovením § 56 odst. 1 obč. zák. zakázány“). Shodně se soudem prvního stupně vycházel z následujícího

skutkového stavu. Žalovaná v pozici žalobkyně podala u Společnosti pro rozhodčí řízení, a. s. návrh na vydání rozhodčího nálezu o zaplacení 59.414,48 Kč s příslušenstvím z titulu nedoplatku ze smlouvy o úvěru; podle rozhodčí doložky obsažené ve smlouvě mají být majetkové spory ze smlouvy rozhodovány s konečnou platností jedním rozhodcem jmenovaným Správcem seznamu rozhodců, vedeném Společností pro rozhodčí řízení, a. s. Před rozhodnutím rozhodce byl návrh žalobci doručen; ten na něj nereagoval. Rozhodčí nález, jímž bylo návrhu vyhověno, byl žalobci doručen do vlastních rukou dne 25. 6. 2008 a dne 22. 7. 2008 nabyl právní moci. Žalovaná podala návrh na nařízení exekuce u Okresního soudu Praha – východ, který mu vyhověl; usnesení o tom bylo žalobci doručeno do vlastních rukou. Dne 24. 6. 2011 podal žalobce návrh na zastavení exekuce. Okresní soud Praha – východ následně rozhodl o přerušení exekuce a uložil žalobci, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu nebo aby doložil, že již takový návrh byl podán. V uvedené lhůtě žalobce podal u Obvodního soudu pro Prahu 2 žalobu na zrušení rozhodčího nálezu. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně posoudil věc podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném do 31. 3. 2012 (dále znovu jen „ZRŘ“); dovodil, že přechodná ustanovení zákona č. 19/2012 Sb. a ZRŘ neprolamují obecnou zásadu, že právní předpis nepůsobí nazpět (zákaz retroaktivity), a nebyla-li novela provedena zákonem č. 19/2012 Sb. účinná ani v době uzavírání předmětné rozhodčí smlouvy, ani v době rozhodčího řízení a nakonec ani v době zahájení, nařízení a přerušení exekuce, je nárok třeba posoudit podle ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012. Po právní stránce se ztotožnil se soudem prvního stupně, že v posuzované věci nejsou splněny procesní podmínky pro řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle § 32 ZRŘ, neboť žalobce nepodal žalobu v zákonné tříměsíční lhůtě od doručení rozhodčího nálezu; může být tudíž vedeno pouze řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle § 35 ZRŘ. Ustanovení § 35 odst. 1 a 2 ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012 neumožňuje zkoumat naplnění předpokladů § 31 písm. b/ a c/ ZRŘ a důvod podle § 31 písm. a/ ZRŘ nebyl v posuzované věci naplněn (občanský zákoník, ZRŘ ani směrnice Rady č. 93/13/EHS nevyklučují možnost rozhodčího řízení ve sporech ze spotřebitelských smluv, pouze pro ně stanoví přísnější podmínky). Nepřisvědčil žalobci, že bylo nezbytné zabývat se platností smlouvy z hlediska jejího rozporu s požadavky vyplývajícími ze směrnice Rady č. 93/13/EHS, resp. z § 56 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. § 3028 zákona č. 89/2012 Sb. – dále jen „obč. zák.“); žalobce totiž v řízení před soudem prvního stupně žádná konkrétní tvrzení v tomto směru neuplatnil. Ani argument nezákonnosti sjednaného úroku z prodlení podle odvolacího soudu neobstojí, neboť tento důvod pro zrušení rozhodčího nálezu je nutno zahrnout pod § 31 písm. b/ ZRŘ, přičemž § 35 odst. 1 a 2 ZRŘ ve znění do 31. 3. 2012 naplnění předpokladů § 31 písm. b/ zkoumat neumožňuje.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu jak při posouzení, zda v řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle § 35 ZRŘ ve spojení s § 31 ZRŘ ve sporu ze spotřebitelské smlouvy zahájeném po 31. 3. 2012, lze postupovat podle ZRŘ ve znění účinném po novele č. 19/2012 Sb., bylo-li rozhodčí řízení i řízení o výkonu rozhodčího nálezu zahájeno před 1. 4. 2012, tak při řešení otázky, zda v předmětném řízení je soud povinen posoudit z úřední povinnosti neplatnost rozhodčí doložky z důvodu jejího rozporu s požadavky vyplývajícími ze směrnice Rady č. 93/13/EHS.

Dovolání bylo podáno včas k tomu oprávněnou osobou (žalobcem) při splnění podmínek uvedených v § 241 odst. 1, 4 a § 241a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. čl. II. bod 1. zákona č. 404/2012 Sb., čl. II. bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., /dále jen „o. s. ř.“). Dovolání je přípustné,

protože napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

Prostřednictvím jediného způsobilého dovolacího důvodu podle § 241a odst. 1 o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, žalobce zpochybnil závěr odvolacího soudu, že před účinností novely ZRŘ provedené zákonem č. 19/2012 Sb. se soud v řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle § 35 ZRŘ, vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy, nemohl zabývat platností rozhodčí doložky z důvodu jejího rozporu s požadavky směrnice Rady č. 93/13/EHS.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Již v rozhodnutí ve věci sp. zn. sp. 33 Cdo 3721/2011, Nejvyšší soud, vycházející ze závěrů usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, o absolutní neplatnosti rozhodčích doložek v tam uvedených případech, konstatoval, že absolutní neplatnost právního úkonu působí - s ohledem na to, že je zároveň stanovena ve veřejném (obecném) zájmu - přímo ze zákona (ex lege), a to od počátku (ex tunc), a bez ohledu na to, zda se jí někdo dovolal. K absolutní neplatnosti právního úkonu přihlíží soud i bez návrhu, tj. z úřední povinnosti za předpokladu, že skutečnosti, které jsou s ní spojeny, vyjdou v řízení najevo. Akcentoval rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 26. října 2006, č. C-168/05 (věc Elisa María Mostaza Claro vs. Centro Móvil Milenium SL), v němž byl formulován závěr, že Směrnice Rady 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách (zneužívajících klauzulích) ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládána v tom smyslu, že vyžaduje, aby vnitrostátní soud, kterému je předložena žaloba na neplatnost rozhodčího nálezu, posoudil neplatnost rozhodčí doložky a zrušil tento nálezh v důsledku toho, že uvedená dohoda obsahuje zneužívající klauzuli, i když spotřebitel neplatnost rozhodčí dohody uplatnil nikoli v rámci rozhodčího řízení, ale pouze v rámci žaloby na neplatnost.

V rozhodnutí ve věci sp. zn. 23 Cdo 2628/2010 potom Nejvyšší soud konstatoval, že byl-li rozhodčí nálezh vydán ve sporu ze spotřebitelské smlouvy a žalobu na jeho zrušení podal spotřebitel, soud i podle právní úpravy účinné do 31. 3. 2012 přezkoumá, zda není dán důvod ke zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnost rozhodčí smlouvy. Vzhledem k tomu, že jde o spor ze spotřebitelské smlouvy, je totiž třeba respektovat požadavek na eurokonformní výklad a aplikaci ustanovení zákona o rozhodčím řízení ve smyslu směrnice Rady 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „Směrnice“) a judikatury Soudního dvora Evropské unie v těchto věcech. Uvedené závěry se následně promítly např. do rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věcech sp. zn. 33 Cdo 3571/2012 a 33 Cdo 2127/2011.

Obdobně v rozhodnutí sp. zn. 33 Cdo 1201/2012 Nejvyšší soud uvedl, že aby byl naplněn účel a smysl článku 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS, tj. nezávaznost zneužívajících klauzulí ve spotřebitelských smlouvách, musí v situaci, kdy ve sporu mezi jednotlivci nemůže směrnice sama o sobě zakládat jednotlivci povinnosti, a není tudíž možno se jí jako takové vůči němu dovolávat (viz zejména rozsudky C-152/84, ve věci Marshall, bod 48, C 91-92, ve věci Faccini Dori, bod 20, ve spojených věcech C-397/01 až C-403/01, ve věci Pfeiffer a další, C-555/07, ve věci Seda Küçükdeveci), je při uplatňování vnitrostátního práva vnitrostátní soud, který má podat jeho výklad, povinen tak učinit v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu uvedené směrnice, aby dosáhl výsledku, který tato směrnice sleduje, a dosáhl tak souladu s čl. 288 třetím pododstavcem SFEU (viz v tomto smyslu

rozsudky 14/83, ve věci von Colson a Kamann, bod 26, Faccini Dori, bod 26, jakož i Pfeiffer a další, bod 113). Požadavek výkladu vnitrostátního práva v souladu s právem Evropské unie je inherentní systému Smlouvy v tom, že umožňuje, aby vnitrostátní soud v rámci svých pravomocí zajistil plnou účinnost práva Unie při rozhodování sporu, který mu byl předložen (viz rozsudek Pfeiffer a další, bod 114). Aby bylo dosaženo výsledku požadovaného směrnicí 93/13/EHS, nutno ustanovení § 33 ZRŘ. vykládat tak, že zůstal-li spotřebitel v rozhodčím řízení nečinný (nezačal vůbec jednat ve věci samé), nemůže soud zamítnout návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c) z. r. ř. ve znění účinném do 31. 3. 2012, jenom proto, že takové důvody spotřebitel mohl namítat a přesto tak neučinil. Směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že vyžaduje, aby vnitrostátní soud, kterému je předložena žaloba na neplatnost rozhodčího nálezu, posoudil neplatnost rozhodčí dohody a zrušil tento nálezh v důsledku toho, že uvedená dohoda obsahuje zneužívající klauzuli, i když spotřebitel neplatnost rozhodčí dohody uplatnil nikoli v rámci rozhodčího řízení, ale pouze v rámci žaloby na neplatnost (viz rozsudek ve věci Mostaza Claro, bod 39). Nejasnost ohledně výkladu § 33 z. r. ř. zákonodárce, s odkazem na uvedenou směrnici, odstranil novelou provedenou zákonem č. 19/2012 Sb., kterou bylo doplněno původní znění § 33 z. r. ř., podle něhož soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c), jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé, o větu, že to neplatí, jde-li o spory ze spotřebitelských smluv.

V důvodové zprávě k zákonu č. 19/2012 Sb. se k navrhované novelizaci § 35 ZRŘ uvádí, že v návaznosti na rozhodovací praxi Soudního dvora EU ve spotřebitelských sporech, se navrhuje zakotvit možnost domáhat se zrušení rozhodčího nálezu i ve vykonávacím řízení, a to z důvodů neplatnosti rozhodčí smlouvy (srov. např. rozhodnutí C-168/05 Mostaza Claro nebo rozhodnutí C-40/08 Asturcom). Navrhuje se tedy učinit úpravu, která by zajistila, aby byl zákon v souladu s rozhodovací praxí Soudního dvora EU.

Soudní dvůr Evropské unie v rozhodnutí ze dne 6. 10. 2009, ve věci C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, konstatoval, že směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládána v tom smyslu, že vnitrostátní soud, který rozhoduje o návrhu na nucený výkon pravomocného rozhodčího nálezu vydaného bez účasti spotřebitele, musí, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, i bez návrhu posoudit nepřiměřenost rozhodčí doložky obsažené ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, je-li podle vnitrostátních procesních pravidel možné provést takové posouzení v rámci obdobných řízení na základě vnitrostátního práva. Jde-li o nepřiměřenou doložku, přísluší tomuto soudu vyvodit veškeré důsledky, které z toho vyplývají podle vnitrostátního práva, aby se ujistil, že tento spotřebitel nebude uvedenou doložkou vázán.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že znění ZRŘ ve vztahu ke spotřebitelským smlouvám je třeba vykládat v souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské Unie. S ohledem na skutečnost, že novela ZRŘ provedená zákonem č. 19/2012 Sb. v řadě případů pouze implementovala principy zakotvené v této judikatuře, uplatní se tyto principy rovněž při aplikaci ZRŘ ve znění před uvedenou novelou, a to v rámci eurokonformního výkladu tohoto zákona. Tak je to i v případě dovolatelem nastolené právní otázky, při jejímž řešení je třeba dospět k závěru, že i ve znění ZRŘ účinném do účinnosti novely provedené zákonem č. 19/2012 Sb. je v řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle § 35 ZRŘ, vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy, povinen zabývat se i bez návrhu platností rozhodčí doložky z důvodu jejího rozporu s požadavky směrnice Rady č. 93/13/EHS.

Z uvedeného vyplývá, že dovoláním zpochybněný právní závěr odvolacího soudu není správný a že se tak odvolací soud ve svém rozhodnutí odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu. Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu a spolu s ním i rozhodnutí soudu prvního stupně ze stejných důvodů podle ustanovení § 243e odst. 2 věty druhé o s. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Za této situace pak bylo nadbytečné zabývat se dalšími, v dovolání uplatněnými, námitkami, popř. otázkou, zda na věc dopadá ZRŘ ve znění zákona č. 19/2012 Sb., která pro právní závěry učiněné soudy v posuzované věci nemá - s ohledem na shora uvedené - žádný význam.

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný

V novém rozhodnutí ve věci soud rozhodne nejen o náhradě nákladů nového řízení, ale znovu i o nákladech řízení původního, včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 25. září 2014

JUDr. Ivana Zlatohlávková, v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení: Bc. Ivana Čechovská